

UTRIKESHANDEL OCH BETALNINGSBALANS

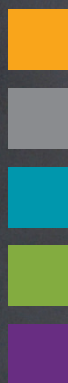
RAPPORT 2016

SCB

Statistiska centralbyrån

Statistics Sweden

Betalningsbalansen 2016

UTRIKESHANDEL OCH BETALNINGSBALANS
RAPPORT 2016

Betalningsbalansen 2016

Statistiska centralbyrån
2017

Utrikeshandel och Betalningsbalans: Rapport 2016

Betalningsbalansen 2016

Foreign Trade and Balance of Payments: Report 2016

Balance of payments 2016

Statistiska centralbyrån

2017

Statistics Sweden

2017

Producent	SCB, Avdelningen för ekonomisk statistik Box 24300 104 51 Stockholm, Sweden 010 479 40 00
Producer	Statistics Sweden, Economic Statistics Department Box 24300 SE-104 51 Stockholm, Sweden +46 10 479 40 00
Förfrågningar	Ida Gustafsson, +46 10 479 43 45 ida.gustafsson@scb.se Durmus Göker, + 46 10 479 43 37 durmus.goker@scb.se
Enquiries	Ida Gustafsson, +46 10 479 43 45 ida.gustafsson@scb.se Durmus Göker, + 46 10 479 43 37 durmus.goker@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.

Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:

Källa: SCB, *Utrikeshandel och Betalningsbalans: Rapport 2016*.

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.

When quoting, please state the source as follows:

Source: Statistics Sweden, *Foreign Trade and Balance of Payments: Report 2016*.

Omslag: Ateljén, SCB

Cover: Ateljén, SCB

Foto: iStock

Photo: iStock

URN:NBN:SE:SCB-2017-FM04BR1701_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se

This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalans och utlandsställning sammanställs och publiceras sedan 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen. Utlandsställningen är en sammanställning av tillgångar och skulder mot utlandet.

Denna rapport omfattar preliminära uppgifter för 2016.

Statistiska centralbyrån i mars 2017

Cecilia Hertzman

Avdelningschef

Ekonomisk statistik

Nadia von Unge

Enhetschef

Utrikeshandel och betalningsbalans

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	4
1 Bytesbalans	5
1.1 Handelsbalans	6
1.2 Tjänstebalans	7
1.3 Primärinkomst	9
1.4 Sekundärinkomst	10
2 Kapitalbalans	11
3 Utlandsställning och finansiell balans	12
3.1 Direkta investeringar	14
3.2 Portföljinvesteringar	14
3.3 Finansiella derivat	15
3.4 Övriga investeringar	15
3.5 Valutareserven	16
Revideringar	17
Fakta om statistiken	18

Sammanfattning

Bytesbalansen uppvisade 2016 ett överskott på 204 miljarder kronor. Överskottet har därmed ökat jämfört med 2015 då det uppgick till 196 miljarder kronor. Överskottet i handel med varor och tjänster minskade från 207 miljarder kronor 2015 till 194 miljarder kronor 2016. Underskottet i sekundärinkomst har minskat och uppgick till 59 miljarder kronor att jämföra med ett underskott på 70 miljarder kronor 2015.

Netto, mdr SEK	2012	2013	2014	2015	2016
1 bytesbalans	206	198	182	196	204
2 kapitalbalans	-6	-9	-6	-8	-4
3 finansiell balans	61	128	131	87	-109

Källa: SCB

Kapitalbalansen gav 2016 ett underskott på nästan 4 miljarder kronor. Underskottet har därmed minskat jämfört med föregående år då det uppgick till 8 miljarder kronor.

Transaktioner i den finansiella balansen gav upphov till ett kapitalinflöde på 109 miljarder kronor. Transaktioner i direkta investeringar och portföljinvesteringar gav kapitalutflöden på 28 respektive 8 miljarder kronor. Valutareserven bidrog också till kapitalutflödet med 36 miljarder kronor. Övriga investeringar och finansiella derivat bidrog till kapitalinflöde på 159 respektive 23 miljarder kronor.

Enligt preliminära uppgifter visar utlandsställningen vid utgången av 2016 en nettotillgång på 730 miljarder kronor (där direktinvesteringar ingår till bokfört värde). Nettotillgången har därmed ökat jämfört med utgången av 2015 då den uppgick till 139 miljarder kronor. Utlandsställningen publiceras också med direktinvesteringar till marknadsvärde och visade en nettotillgång på 1305 miljarder kronor.

1 Bytesbalans

Bytesbalansen uppvisade 2016 ett överskott på 204 miljarder kronor. Överskottet har ökat jämfört med 2015 då det uppgick till 197 miljarder kronor.

Bytesbalansöverskottet motsvarade 5 procent av BNP år 2016.

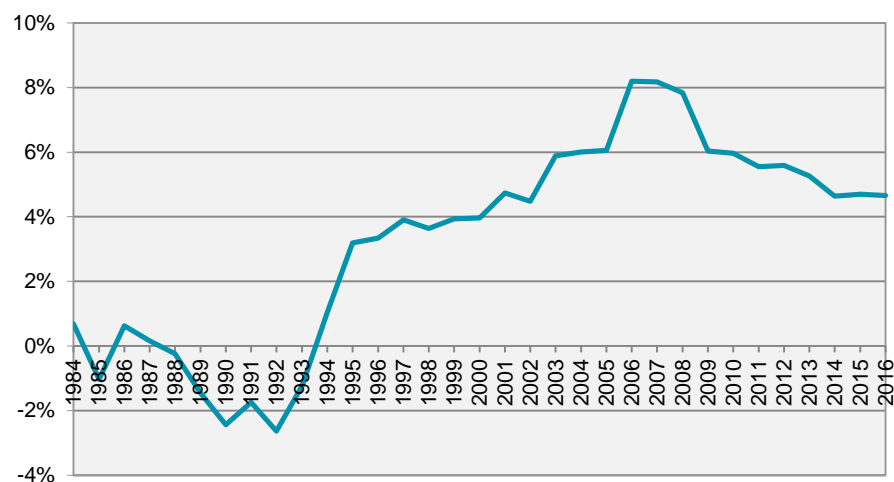
Tabell 1.1
Bytesbalansen och delposter

Netto, mdr SEK	2012	2013	2014	2015	2016
1 bytesbalans	206	198	182	197	204
1.1 handelsbalans	149	121	119	114	101
1.2 tjänstebalans	43	66	53	93	93
2 primärinkomst	87	79	80	59	69
3 sekundärinkomst	-73	-67	-70	-69	-59

Källa: SCB

Det är främst handel med varor och tjänster som bidrog till överskottet i bytesbalansen, med ett överskott på 194 miljarder kronor. Även primärinkomster bidrog med överskott medan sekundärinkomster bidrog med underskott. Överskotten i varor och tjänster har minskat något sedan 2015 medan överskotten i primärinkomster har ökat något. Samtidigt har underskottet i sekundärinkomster minskat. Tillsammans har det bidragit till ett ökat överskott i bytesbalansen jämfört med föregående år.

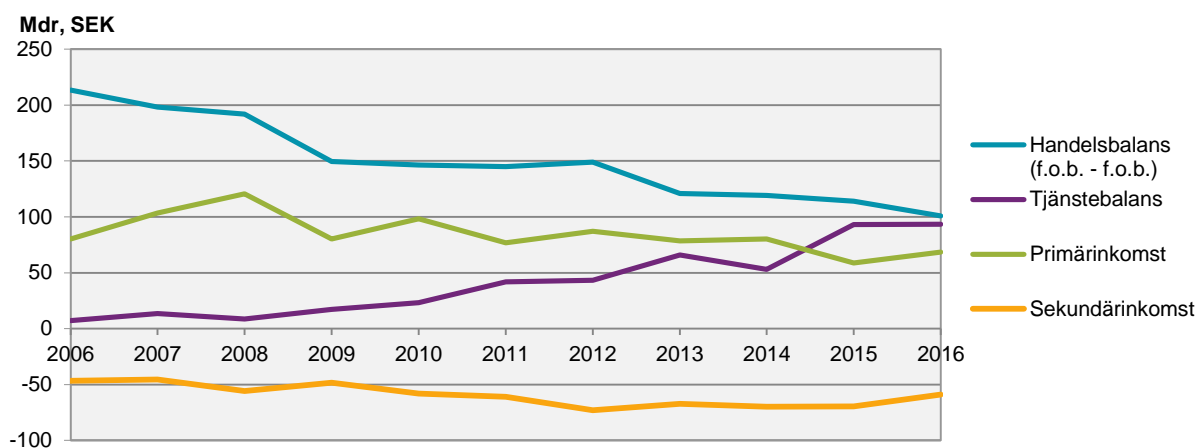
Diagram 1.1
Bytesbalans i procent av BNP

Källa: SCB

I slutet av 1980-talet och början av 1990-talet var det dock betydande underskott i bytesbalansen. I mitten av 1990-talet vände bytesbalansen sedan till överskott när överskotten i handelsbalansen ökade betydligt och underskotten i primärinkomst minskade. I samband med finanskrisen 2008 minskade överskotten i bytesbalansen när handelsbalansen och primärinkomsten försvagades.

Diagram 1.2
Bytesbalansens delposter

Källa: SCB

Överskotten i bytesbalansen har varit relativt stabila sedan efter finanskrisen 2008. Vilka poster som har bidragit till bytesbalansöverskottet har dock förändrats över tiden. Varuhandeln bidrar fortsatt med stora överskott, men överskotten har minskat över tid. Överskotten från tjänstehandeln har samtidigt ökat betydligt.

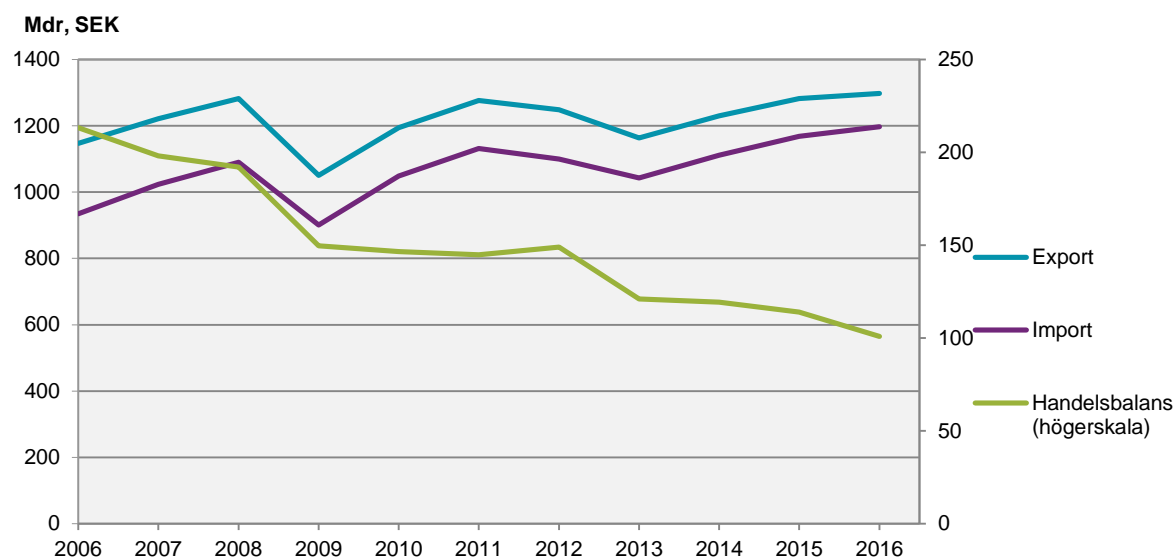
1.1 Handelsbalans

Handelsbalansen visade ett överskott på 101 miljarder kronor för 2016. Överskottet minskade jämfört med föregående år då det uppgick till 114 miljarder kronor. Exporten ökade med 1 procent medan importen ökade med 2,5 procent. Trenden i handelsbalansen har under en längre tid visat på avtagande överskott och det fortsatte även under 2016. Överskotten i handelsbalansen växte mycket under andra halvan av 1990-talet och var som störst i början 2000-talet men har varit i en nedåtgående trend sedan strax före finanskrisen 2008.

Varuhandeln fördelad på EU-länder och länder utanför EU visar olika mönster, underskottet i varuhandeln mot EU-länder fortsatte öka och uppgick till 69 miljarder kronor under 2016 medan överskottet mot länder utanför EU ökade och uppgick till 170 miljarder kronor.

Merchanting som är en del av varuhandeln bidrar med ett betydande överskott. Av överskottet i varuhandeln 2016 bidrog merchanting med 81 miljarder kronor vilket var i nivå med föregående år. Merchanting är den försäljningsmarginal som uppstår när svenska företag köper varor i utlandet och säljer dem vidare till ett annat land utan att varorna importerats till Sverige.

Diagram 1.3
Handelsbalans

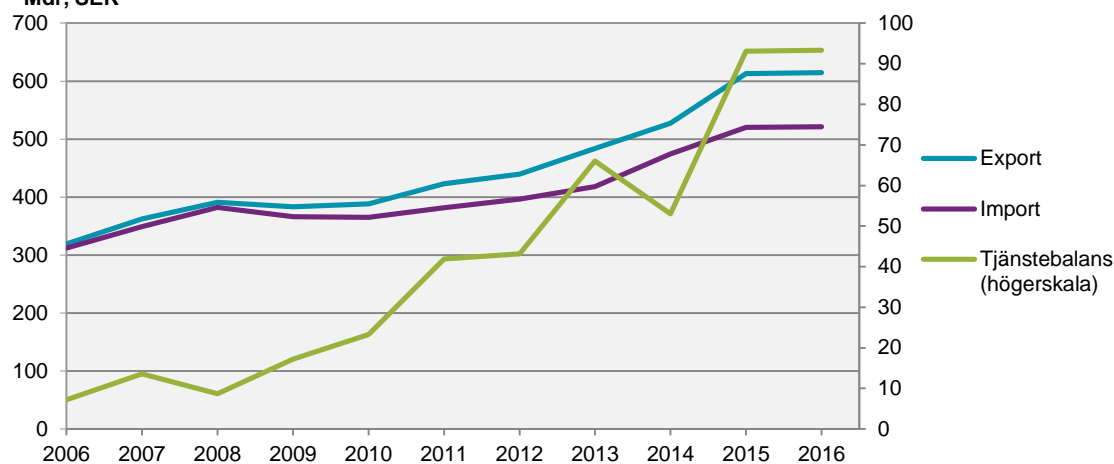
Källa: SCB

Varuexporten och varuimporten är tillbaka på ungefär samma nivå som innan finanskrisen. Både exporten och importen växte fram till 2008 men 2009 föll både varuexporten och varuimporten kraftigt tillbaka för att sedan 2010 och 2011 återhämta sig. Under 2012 och 2013 minskade nivåerna successivt men vände under 2014 och fortsatte upp under 2015 då importen och exporten kom upp i tidigare års nivåer. Varuimporten ökade mer än varuexporten vilket medförde att handelsbalansen försvagades under 2016.

1.2 Tjänstebalans

Tjänstebalansen för 2016 gav ett överskott på 93 miljarder kronor vilket var i nivå med föregående år. Tjänsteexporten uppgick till 615 miljarder och tjänsteimporten till 522 miljarder kronor. Detta återspeglas i Diagram 1.4 där tjänstebalansen samt export och import ser ut att vara på samma nivå för år 2015 och 2016.

Diagram 1.4
Tjänstebalans
Mdr, SEK

Källa: SCB

Tjänsteslaget som främst bidrog till överskottet år 2016 var datatjänster med ett överskott på 63 miljarder kronor. Nyttjande av immateriella rättigheter samt finansiella tjänster bidrog med 36 respektive 24 miljarder kronor. Forskning och utveckling (FoU) samt resor bidrog med nettominus av tjänstebalansen på -18 respektive -14 miljarder kronor. Tjänsteåret 2016 stod ut genom att bidra till en liten förändring vad gäller tjänstebalansen på total nivå. Trots att vissa tjänsteslag visade stora förändringar så balanserades dessa ut med förändringar på övriga tjänsteslag vilket ledde till en oförändrad tjänstebalans jämfört med 2015.

Norge var fortsatt det största motpartsland för svensk tjänsteexport och visade den största ökningen värdemässigt under året. Även USA och Storbritannien stod för betydande delar av tjänsteexporten under 2016. Storbritannien var det största motpartslandet för tjänsteimport tillsammans med USA samt Tyskland. Tjänsteimporten ökade mest från Japan och Nederländerna och minskade framförallt mot USA.

Tabell 1.2
Tjänstehandel med största motparterländer

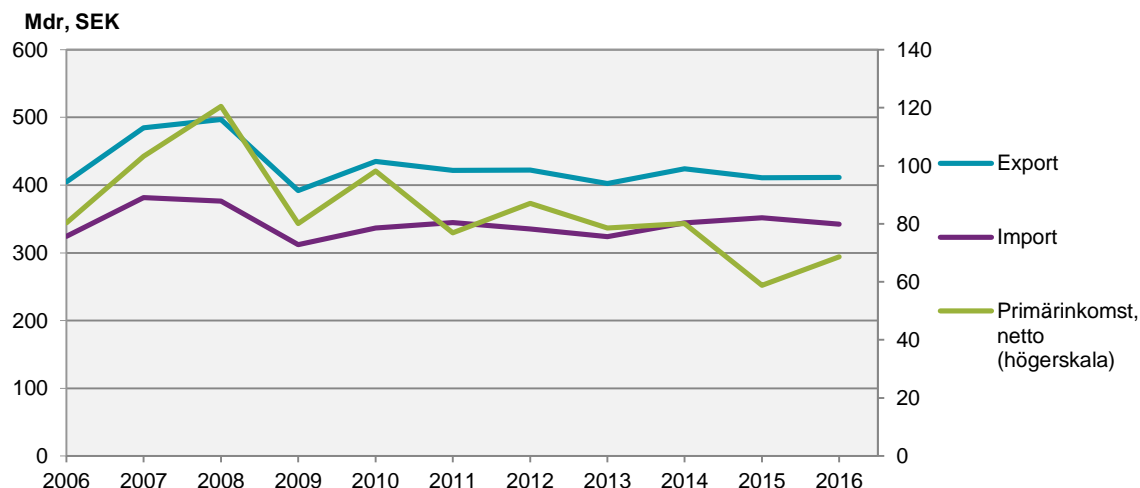
Export, mdr SEK	Import, mdr SEK
Norge	91 Storbritannien
USA	57 USA
Storbritannien	51 Tyskland
Finland	45 Danmark
Tyskland	41 Norge
Totalt	615 Totalt
	522

Källa: SCB

1.3 Primärinkomst

Primärinkomst som huvudsakligen avser inkomst från kapital och löner uppvisade 2016 ett överskott på 69 miljarder kronor. Överskottet i primärinkomsten har ökat jämfört med 2015 då det uppgick till 59 miljarder kronor. Löner gav ett överskott på 14 miljarder kronor medan kapitalavkastningen gav ett överskott på 53 miljarder kronor. Motsvarande värde för kapitalavkastningen föregående år var 40 miljarder kronor. Övrig primärinkomst gav ett överskott på knappt 2 miljarder kronor.

Diagram 1.5
Primärinkomst

Källa: SCB

Förstärkningen i kapitalavkastningen kommer främst från den prognostiserade avkastningen inom direkta investeringar som uppgick till 72 miljarder kronor 2016. Avkastningen på svenska direktinvesteringar i utlandet uppgick till 246 miljarder kronor medan avkastningen på utländska direktinvesteringar i Sverige uppmätte 175 miljarder kronor.

Underskottet i avkastningen på portföljinvesteringar minskade från 34 miljarder kronor 2015 till 20 miljarder kronor 2016. Det var främst avkastningen på svenska långa räntebärande värdepapper som minskade, men även ökad avkastning på utländska fonder bidrog till det minskade underskottet.

Övriga investeringar genererade 2016 en negativ avkastning på 2 miljarder kronor vilket är en förändring mot föregående år då avkastningen motsvarade drygt 3 miljarder kronor.

Primärinkomsten var länge negativ, men vände i början av 2000-talet från underskott till överskott på årsbasis. Överskotten utgör nu en betydande del av bytesbalansöverskottet.

1.4 Sekundärinkomst

Underskottet i sekundärinkomsten uppgick till 59 miljarder kronor 2016 och har minskat jämfört med föregående år då det uppgick till 69 miljarder kronor.

Underskottet i transfereringar till och från EU minskade 2016 jämfört med tidigare år. Sveriges bistånd till utlandet var i nivå med 2015 och summerades till 22 miljarder kronor. Underskottet i övrig sekundärinkomst var i nivå med tidigare år.

Sekundärinkomsten visar löpande transfereringar mellan Sverige och utlandet. En löpande transferering innebär en överföring utan motprestation och påverkar disponibel inkomst.

2 Kapitalbalans

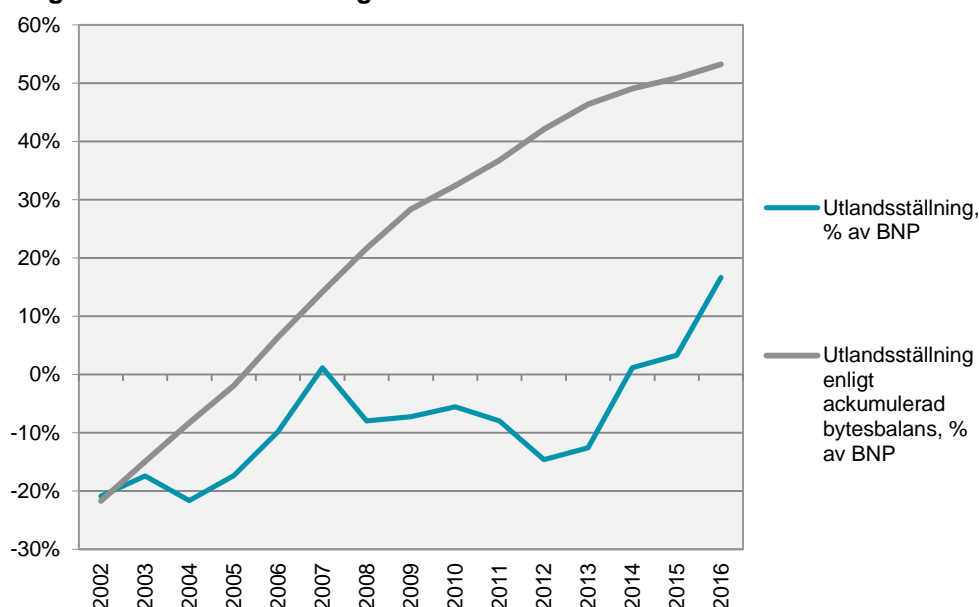
Kapitalbalansen gav 2016 ett underskott på nästan 4 miljarder kronor. Underskottet har därmed minskat jämfört med föregående år då det uppgick till drygt 8 miljarder kronor.

3 Utlandsställning och finansiell balans

Enligt preliminära uppgifter visar utlandsställningen vid utgången av 2016 en nettotillgång på 730 miljarder (med direktinvesteringar till bokfört värde). Utlandsställningen publiceras också med direktinvesteringar till marknadsvärde och visade en nettotillgång på 1305 miljarder kronor.

Diagrammet nedan visar den utlandsställningen med direktinvesteringar till bokfört värde i procent av BNP samt hur utlandsställningen hade utvecklats om den fullt ut hade följt bytesbalansen.

Diagram 3.1 Utlandsställning

Källa: SCB

Förändringar i utlandsställningen kommer dels av transaktioner i den finansiella balansen dels av förändringar i aktiekurser och räntor samt valutakursförändringar. Förhållandet mellan ingående och utgående balans sammanfattas i Figuren 1 (se sida 20).

Balansomslutningen i utlandsställningen har ökat kraftigt under 2000-talet med en betydande bruttoökning i tillgångar såväl som skulder mot utlandet. Sammansättningen av utlandsställningen visar att tillgångssidan till större del består av aktier och eget kapital medan skuldsidan till större del utgörs av räntebärande värdepapper och lån vilket avspeglas i avkastningen. Därutöver är tillgångssidan till stor del denominerad i utländsk valuta medan skuldsidan till största del är denominerad i svenska kronor. Sammantalet gör det nettoutlandsställningen känslig för förändringar i valutakurser, räntor och aktiekurser.

De inhemska sektorernas exponering mot utlandet redovisas i den sektorfördelade utlandsställningen. Den visar att de monetära finansinstituten och övriga finansinstitut står för en stor del av tillgångar mot utlandet. De monetära finansinstituten tillgångar i utlandet kommer främst från övriga investeringar och de icke-finansiella företagens tillgångar återfinns främst i direktinvesteringar. Skulderna mot utlandet står främst monetära finansinstitut och icke-finansiella bolag för. I båda sektorerna återfinns portföljinvesteringssinnehav till största del.

Socialförsäkringssektorn har nettotillgångar gentemot utlandet. Staten har en nettoskuld mot utlandet, medan Riksbanken har en nettotillgång i form av valutareserven.

Enligt de preliminära uppgifterna ökade nettotillgången i utlandsställningen med 591 miljarder kronor, från 139 miljarder kronor under 2015 till 730 miljarder 2016. Den ökade nettotillgången kan förklaras med flera faktorer, kronförsvagningen under 2016 mot andra valutor var en av dem.

Nettotillgången 2016 motsvarar 17procent av BNP.

Tabell 3.1
Utlandsställning och delposter

netto (mdr kr)	2012	2013	2014	2015	2016
utlandsställning, totalt	-539	-473	45	139	730
1 direktinvesteringar	176	311	631	606	839
2 portföljinvesteringar	-1535	-1895	-1863	-1893	-1499
3 finansiella derivat	105	57	128	125	125
4 övriga investeringar	375	634	660	810	724
5 valutareserv	340	420	489	491	541

Källa: SCB

Restposten uppstår när över-/underskott i bytesbalansen tillsammans med kapitalbalansen inte motsvaras av lika stora kapitalflöden i den finansiella balansen. För år 2016 hade Sverige ett kapitalinflöde i den finansiella balansen trots att vi har haft ett stort överskott i bytesbalansen vilket resulterade i en restpost.

Tabell 3.2
Finansiell balans och delposter

netto (mdr kr)	2012	2013	2014	2015	2016
finansiell balans, totalt	61	128	131	87	-108
1 direkta investeringar	89	170	35	74	28
2 portföljinvesteringar	-111	-315	162	-108	8
3 finansiella derivat	-36	-64	-21	-3	-23
4 övriga investeringar	116	241	-46	114	-158
5 valutareserv	4	95	1	11	36

Källa: SCB

3.1 Direkta investeringar

Totalt gav transaktioner i direkta investeringar 2016 ett kapitalutflöde på 28 miljarder kronor. Transaktionerna ökade svenska direktinvesteringar i utlandet med 196 miljarder kronor medan utländska direktinvesteringar i Sverige ökade med 168 miljarder kronor.

Transaktionerna i svenska direktinvesteringar i utlandet kommer främst från lånetransaktioner. Återinvestering av vinstmedel uppgick till 135 miljarder kronor. Transaktioner i eget kapital har bidragit med en ökning motsvarande 41 miljarder kronor och lån har bidragit med en ökning motsvarande 20 miljarder kronor.

Inom utländska direktinvesteringar i Sverige har transaktioner i lån bidragit till en minskning motsvarande 50 miljarder kronor. Eget kapital och återinvestering av vinstmedel bidrog med en ökning på 98 respektive 120 miljarder kronor.

Ställningsvärden visar att svenska direktinvesteringar i utlandet uppgick till 3464 miljarder kronor vid utgången av 2016 medan utländska direktinvesteringar i Sverige uppgick till 2625 miljarder kronor. Sammantaget ger det för 2016 en nettotillgång inom direktinvesteringar på 839 miljarder kronor.

Som komplettering presenteras även direktinvesteringar beräknade till marknadsvärde. För 2016 ger direktinvesteringar till marknadsvärderade en nettotillgång på 1414 miljarder kronor.

Svenska direktinvesteringar i utlandet återfinns till övervägande del inom sektorn övriga finansiella bolag och utländska direktinvesteringar i Sverige återfinns inom sektor icke-finansiella bolag.

3.2 Portföljinvesteringar

Transaktioner i portföljinvesteringar gav under 2016 ett kapitalutflöde på 8 miljarder kronor. Kapitalutflödet beror på att svenska investerare nettoköpt utländska portföljinvesteringar. Det är främst utländska fonder och aktier som har köpts. Men även utländska korta räntebärande värdepapper har köpts, medan utländska långa räntebärande värdepapper har sålts. Svenska investerare köpte utländska aktier och fonder för 81 miljarder kronor under året, varav utländska fonder köptes i störst utsträckning för motsvarande 55 miljarder kronor. Utländska långa räntebärande värdepapper har sålts för nästan 56 miljarder, medan korta räntebärande värdepapper har köpts för 5 miljarder. Svenska långa räntebärande

värdepapper såldes för 132 miljarder, där svenska statsobligationer såldes i störst utsträckning för dryga 80 miljarder. Samtidigt minskade utländska investerare sitt innehav i svenska korta räntebärande värdepapper med 84 miljarder kronor och den största minskningen skedde inom sektor bank.

Sammantaget har Sverige en nettoskuld mot utlandet i portföljinvesteringar på 1499 miljarder kronor, vilket kan jämföras med en nettoskuld motsvarande 1893 miljarder kronor föregående år. Svenska portföljtillgångar i utlandet uppgick vid utgången av 2016 till 4901 miljarder kronor medan värdet av utländska portföljinvesteringar i Sverige uppgick till 6401 miljarder kronor.

Under året har de svenska tillgångarna i utländska aktier och fonder ökat med 434 miljarder, från 3302 miljarder till 3736 miljarder kronor. Även de svenska tillgångarna i utländska räntebärande värdepapper har ökat under året och uppgår till 1165 miljarder kronor. Svenska investerare har ökat sitt innehav i långa- och korta räntebärande värdepapper med 75 respektive 14 miljarder kronor.

Till skillnad mot föregående år minskade nettoskulden i portföljinvesteringar under 2016, vilket främst beror på att svenska investerare har ökat sina tillgångar i utlandet. Ökningen av tillgångar i utlandet kommer till största delen från en ökning av aktier och fonder med 214 respektive 220 miljarder kronor. Den sektor som stod för de största tillgångsökningarna i både utländska aktier och fonder var övriga finansinstitut. Samtidigt ökade utländska investerare sitt innehav av svenska aktier och fonder med blygsamma 75 miljarder kronor, vilket ytterligare bidrog till en minskad nettoskuld av portföljinvesteringar.

Utlandets innehav av svenska räntebärande värdepapper uppgår till 4098 miljarder kronor vilket är en ökning med 54 miljarder mot föregående år. Utländska investerare ökar sitt innehav i svenska långa räntebärande värdepapper med 231 miljarder medan de minskar sitt innehav i svenska korta räntebärande värdepapper med 177 miljarder. Skiftningen mellan de olika värdepapperstyperna beror främst på att utlandet har sålt svenska korta räntebärande värdepapper utgivna av sektor bank och istället köpt svenska långa räntebärande värdepapper utgivna av samma sektor.

3.3 Finansiella derivat

Transaktioner i finansiella derivat gav upphov till ett kapitalinflöde på 23 miljarder kronor under 2016. Transaktioner i finansiella derivat utgörs till största graden av swapkontrakt i räntor och valutor och de svenska storbankerna står för största delen av transaktionerna. Finansiella derivat används främst för säkring av investeringar.

Vid utgången av 2016 visade finansiella derivat en nettotillgång mot utlandet på 125 miljarder kronor. Värdet av tillgångar uppgick till 491 miljarder kronor och översteg värdet av skulderna som uppgick till 366 miljarder kronor. Positivt marknadsvärderade kontrakt mot utländsk motpart definieras som en tillgång och på samma sätt definieras ett kontrakt med negativt värde som ett skuldkontrakt. De senaste årens fluktuationer i räntenivåer och valutakurser har medfört högre ställningsvärden i finansiella derivat.

3.4 Övriga investeringar

Transaktioner i övriga investeringar, som främst består av lån och depositioner, gav ett kapitalinflöde på 159 miljarder kronor under 2016. Transaktioner ökade

svenska tillgångar i övriga investeringar i utlandet med 14 miljarder kronor. Transaktioner på skuldsidan inom övriga investeringar gav upphov till en ökning med 172 miljarder kronor under 2016. Det är främst transaktioner inom sedlar, mynt och inlåning som bidragit till kapitalinflödet.

Ställningsvärden i övriga investeringar visade vid utgången av 2016 en nettotillgång på 724 miljarder kronor vilket är en minskning med 86 miljarder jämfört med samma kvartal föregående år. Värdet av svenska investeringar i utlandet uppgick till 3006 miljarder kronor medan utlandsägda investeringar i Sverige uppgick till 2282 miljarder kronor.

Sett över en längre tidsperiod har övriga investeringar vänt från nettoskuld till nettotillgång. Vid utgången av 2008 hade övriga investeringar en nettoskuld mot utlandet på 533 miljarder kronor, vilket nu har vänt till en betydande nettotillgång.

3.5 Valutareserven

Valutareserven är Riksbankens reserv av guld, värdepapper och andra tillgångar i utländska valutor. Dess huvudsyfte är att ge tillfälliga likviditetsstöd till insolventa banker, att fullgöra Sveriges del i den internationella valutafonden (IMF) och att vid behov intervensera på valutamarknaden. Valutareserven gav under 2016 ett kapitalutflöde på 36 miljarder kronor.

Valutareserven uppgick vid utgången av 2016 till 541 miljarder kronor. Den har ökat svagt jämfört med utgången av 2015 då den uppgick till 419 miljarder kronor. De senaste åren har Riksbanken stärkt valutareserven främst under åren 2009 och 2013.

Revideringar

Sveriges revideringspolicy för betalningsbalansen är enligt följande:

- Vid publicering av kvartal 1 revideras närmast föregående 4 kvartal
- Vid publicering av kvartal 2 revideras föregående 9 kvartal
- Vid publicering av kvartal 3 revideras föregående 10 kvartal
- Vid publicering av kvartal 4 revideras föregående 11 kvartal

Undantagsvis kan ytterligare perioder revideras om det skett metodändringar eller tillkommit nya data som ger en påtagligt förändrad bild av betalningsbalansen.

I samband med publiceringen av fjärde kvartalet 2016 reviderades tidserien för betalningsbalansen och utlandställningen från år 2013.

Fakta om statistiken

Betalningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden. Huvudaggregaten för betalningsbalansen är *bytesbalansen*, *kapitalbalansen* och den *finansiella balansen*.

Bytesbalansen visar flöden av varor, tjänster, primärinkomster och sekundärinkomster mellan inhemska och utländska motparter. Primärinkomst avser huvudsakligen kapitalavkastning och löner. Sekundärinkomst visar löpande transfereringar mellan inhemska och utländska motparter. En löpande transferering är en transferering utan motprestation, exempel EU-bidrag och EU-avgifter, vilket påverkar disponibel inkomst.

Bytesbalansen är lika med sparande minus investeringsgapet för en ekonomi och bidrar till förståelsen för inhemska transaktioner.

Den finansiella balansen visar nettoförvärv och nettoavyttringar av finansiella tillgångar och skulder. Summan av bytesbalansen och kapitalbalansen representerar ekonomins nettoutlåning (överskott) eller nettouplåning (underskott) mot utlandet. Detta är konceptuellt lika med nettot i den finansiella balansen. Med andra ord mäter den finansiella balansen hur nettoutlåning eller nettoskuldsättning mot utlandet finansieras. Den finansiella balansen plus övriga förändringar förklarar variationer i utlandsställningen mellan perioder.

Betalningsbalansen och utlandsställningen hänger samman med utlandsdelen i nationalräkenskaperna. Huvudposterna kan beskrivas i redovisningstermer. Detta är en redovisning men skall inte tolkas som kausalitetssamband. Varu- och tjänstekontona visar balansen mellan utbud och användning:

$$\begin{aligned} \text{Utbud} &= \text{Produktion} + M & (1) \\ &= \text{Användning} = C + G + I + X + IC, \end{aligned}$$

där

M = import av varor och tjänster

C = hushållskonsumtion

G = offentlig konsumtion

I = bruttoinvesteringar

X = export av varor och tjänster

IC = insatsförbrukning

Eftersom BNP är lika med bruttoproduktion minus insatsförbrukning kan identitet (1) skrivas om som:

$$\text{GDP} = C + G + I + X - M \quad (2)$$

Dvs, BNP från utgiftssidan, där GDP = bruttonationalprodukt.

Definitionen av bruttonationalinkomst (GNDY) är BNP plus nettot av primärinkomst och sekundärinkomst, så

$$\text{GNDY} = C + G + I + X - M + \text{BPI} + \text{BSI} \quad (3)$$

där

BPI = primärinkomst, netto

BSI = sekundärinkomst, netto

Bytesbalansen är:

$$\text{CAB} = X - M + \text{BPI} + \text{BSI} \quad (4)$$

där

CAB = bytesbalans

Utifrån ekvationerna (3) och (4), kan bytesbalansen också ses som skillnaden mellan disponibel inkomst och utgifter:

$$\text{CAB} = \text{GNDY} - C - G - I \quad (5)$$

Eller:

$$\text{GNDY} = C + G + I + \text{CAB} \quad (6)$$

Som definieras i SNA:

$$S = \text{GNDY} - C - G \quad (7)$$

där S = bruttosparande

Genom att sätta in identitet (3) i (7),

$$S = I + \text{CAB}, \quad (8)$$

vilket kan skrivas om som:

$$S - I = \text{CAB} \quad (9)$$

Dvs, bytesbalansen är skillnaden mellan sparande och investeringar.

Därav avspeglar bytesbalansen sparande- och investeringsbeteendet i ekonomin. Vid analys av förändringar i bytesbalansen är det därför viktigt att förstå hur det avspeglar förändringar i sparande och investeringar.

Relationen mellan bytesbalansen, sparande och investeringar kan ses i mer detalj genom att särskilja mellan privat och offentlig sektor. Privat sparande och investeringar (S_p och I_p) och offentligt sparande och investeringar (S_g and I_g) identifieras som:

$$S - I = S_p + S_g - I_p - I_g. \quad (10)$$

Genom att använda sparande och investeringsgapsidentiteten för bytesbalansen i identitet (9) ger det:

$$CAB = (S_p - I_p) + (S_g - I_g). \quad (11)$$

I en stängd ekonomi bestäms investeringar således av det totala sparandet i ekonomin. I en öppen ekonomi möjliggör de globala finansiella marknaderna kapitalflöden mellan länder vilket gör att investeringar kan skilja sig från sparandet. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden.

Sambandet mellan betalningsbalansen och utlandsställningen

De grundläggande principerna om dubbel bokföring som används i betalningsbalansen innebär att summan av alla transaktioner – i bytesbalansen, kapitalbalansen och finansiella balansen – i princip skall summiera till noll.¹ Den finansiella balansen visar således hur överskott eller underskott i bytesbalans och kapitalbalans finansierats.

Denna balans mellan finansiella och övriga transaktioner kan uttryckas som:

$$NLB = CAB + KAB = NFA, \quad (12)$$

där

NLB = nettoutlåning/nettoupplåning

KAB = kapitalbalansen

NFA = finansiella balansen, netto

Denna identitet visar att nettoutlåning/nettoupplåning (från summan av bytesbalansen och kapitalbalansen) är konceptuellt lika med nettoutlåning/nettoupplåning i finansiella balansen.

Tillhandahållandet av resurser mot resten av världen, mätt som bytesbalansen och kapitalbalansen, måste av definitionen matchas av en förändring av nettoutlåning/nettoupplåning mot utlandet. Till exempel, ett överskott i bytesbalansen och kapitalbalansen reflekteras i en ökning av nettotillgångar mot utlandet. På samma sätt innebär ett underskott i bytesbalansen och kapitalbalansen att nettoköp av resurser från resten av världen måste betalas genom att likvidera tillgångar i utlandet eller genom att öka nettoupplåningen mot utlandet.

Utlandsställningen är ett statistiskt mått som för en given tidpunkt visar värdet och fördelningen av:

- (a) finansiella tillgångar som ägs av inhemska motparter och som är fordringar på utländska motparter samt guld som hålls i valutareserv, och
- (b) skulder som innehas av inhemska motparter mot utländska motparter

Skillnaden mellan ekonomins finansiella tillgångar och skulder mot utlandet är landets nettoutlandsställning, som kan vara positiv eller negativ.

Förändringen mellan ingående och utgående balans i utlandsställningen illustreras i Figur 1 nedan. Förändringar i utlandsställningen kommer av transaktioner i finansiella balansen och övriga förändringar i tillgångar och skulder. Övriga förändringar i tillgångar och skulder är valutakursförändringar och övriga prisförändringar såsom förändringar i tillgångspriser och övriga volymförändringar. Övriga volymförändringar är förändringar i värde av

¹ I praktiken kan de avvika från noll på grund av restposten.

tillgångar och skulder som inte kommer av transaktioner eller omvärderingar, till exempel inställningar och nedskrivningar.

Figur 1
Ingående och utgående balans i utlandsställningen

	Utlands- ställning, ingående balans	Transaktioner finansiell balans	Övriga förändringar i finansiella tillgångar och skulder			Utlands- ställning, utgående balans
			Övriga volym- förändringar	Valutakurs- förändringar	Övriga pris- förändringar	
Tillgångar						
Skulder						
Utlands- ställning, netto						

Möjliga dimensioner för klassificering av utlandsställningen är funktionella kategorier (direktinvesteringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserv), finansiella instrument, den inhemska motpartens sektor, löptid, valuta och räntestruktur. Detta möjliggör analys av utlandsställningen från flera olika perspektiv.

All officiell statistik finns på: **www.scb.se**
Statistikservice: tfn 010-479 50 00

All official statistics can be found at: **www.scb.se**
Statistics service, phone +46 10 479 50 00